

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 16.4.2012
COM(2012) 169 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Poročilo o izvajanju Listine EU o temeljnih pravicah za leto 2011

{SWD(2012) 84 final}
{SWD(2012) 85 final}

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Poročilo o izvajanju Listine EU o temeljnih pravicah za leto 2011

1. UVOD

Dve leti po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe je postala Listina Evropske unije o temeljnih pravicah¹ (v nadaljnjem besedilu: Listina) splošna referenčna točka pri pripravi politik EU.

Zasluga za to gre Lizbonski pogodbi. Potem ko je ta začela veljati, je Komisija sprejela Strategijo za učinkovito izvajanje Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: strategija za izvajanje Listine)², v kateri določa, da mora EU v okviru svojega zakonodajnega dela služiti za zgled in spoštovati temeljne pravice. Komisija se je zavezala tudi pripraviti letnih poročil za boljše obveščanje državljanov o uporabi Listine in merjenje napredka pri njenem izvajanju. Tako strategija za izvajanje Listine kot tudi prvo letno poročilo o uporabi Listine sta sprožila razprave v Evropskem parlamentu in Svetu, pa tudi v Odboru regij in Evropskem ekonomsko-socialnem odboru.

Listina ni pomembna samo za institucije EU, pač pa tudi za širšo javnost: kot je razvidno iz nedavne *raziskave Eurobarometra*³, bi dve tretjini vprašanih v EU radi vedeli več o svojih pravicah, kot jih določa Listina (66 %), o tem, na koga se lahko obrnejo, če so te njihove pravice kršene (65 %), ter o tem, kdaj se Listina uporablja (60 %).

To poročilo se osredotoča na to željo po boljši seznanjenosti z Listino. Obravnava napredek pri zagotavljanju učinkovitega izvajanja Listine in izpostavlja pomembnejše dosežke v letu 2011. Priloženi dokument (I) zagotavlja podrobne informacije o uporabi Listine s strani vseh institucij EU in držav članic ter opisuje konkretne težave, s katerimi se spopadajo posamezniki. V ločeni prilogi (II) je predstavljen napredek pri izvajanju strategije za enakost žensk in moških (2010–2015).

2. SPODBUJANJE UČINKOVITEGA IZVAJANJA LISTINE

Na podlagi ugotovitev poročila za leto 2010 je Komisija sprejela vrsto konkretnih ukrepov za spodbujanje učinkovitega izvajanja Listine.

2.1. Kultura spodbujanja temeljnih pravic v EU

Strategija za izvajanje Listine in poročilo za leto 2010 sta v vseh institucijah EU sprožila razprave o tem, kako lahko Listina postane učinkovita za državljanke in kako zagotoviti njeno

¹ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 83, 30.3.2010, str. 389–403).

² Sporočilo Komisije: Strategija za učinkovito izvajanje Listine o temeljnih pravicah v Evropski uniji, COM(2010) 573 final:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0573:FIN:SL:PDF>.

³ Flash Eurobarometer 340: „Listina Evropske unije o temeljnih pravicah“.

spoštovanje v celotnem zakonodajnem postopku. Ta dinamika, ki jo je sprožila Komisija, je že pokazala prve konkretne rezultate.

Komisija je okrepila oceno učinka na temeljne pravice pri pripravi zakonodajnih predlogov. Pred sprejetjem novega zakonodajnega predloga Komisija izvede oceno učinka. Nove *smernice o upoštevanju temeljnih pravic v oceni učinka*⁴ s konkretnimi primeri pojasnjujejo, kako bi morale službe Komisije upoštevati vidike temeljnih pravic. Komisija je v zvezi z izvajanjem Listine ustanovila medslužbeno skupino za izmenjavo znanja in izkušenj med vsemi službami.

Pristop Komisije pri pripravi zakonodaje o uporabi *varnostnih skenerjev*⁵ za odkrivanje nevarnih predmetov, ki jih nosijo s seboj potniki na letališčih EU, je konkreten primer pozitivnih učinkov te politike. V pripravljanih fazah za sprejem te zakonodaje se je upošteval učinek različnih možnih politik na temeljne pravice, da bi se zagotovila skladnost te zakonodaje z Listino. Države članice in letališča, ki hočejo uporabljati varnostne skenerje, morajo izpolnjevati minimalne pogoje v skladu z novimi pravili EU za varovanje temeljnih pravic. Najpomembnejše je, da bodo lahko potniki zavrnil pregled z varnostnim skenerjem in namesto tega izbrali alternativno metodo pregledovanja. Potniki morajo biti obveščeni o možnosti, da zavrnejo pregled z varnostnim skenerjem, o uporabljeni tehnologiji varnostnih skenerjev in pogojih, povezanih z njeno uporabo. Poleg tega so določeni podrobni pogoji, da se zagotovi spoštovanje pravice do varstva osebnih podatkov in zasebnega življenja, na primer prepoved shranjevanja, hrambe, kopiranja, tiskanja ali iskanja slik na varnostnih skenerjih. Kar zadeva pomisleke glede učinkov na zdravje, se lahko za pregledovanje oseb uporabljajo samo skenerji, ki ne uporabljajo ionizirajočega sevanja.

Ocenjevalno poročilo Komisije⁶ o *pravilih EU za hrambo podatkov*⁷ je še en primer okrepljenega ocenjevanja učinka na temeljne pravice. Komisija je opisala učinek teh pravil na gospodarske subjekte in potrošnike ter njihov vpliv na varovanje temeljnih pravic in svoboščin, zlasti varovanje osebnih podatkov. Ugotovitev poročila je, da je hramba podatkov po eni strani koristno orodje za namene kazenskega pregona. Po drugi strani pa je poročilo opredelilo področja, ki jih je treba po neusklajenem prenosu direktive o hrambi podatkov v nacionalne zakonodaje izboljšati. Komisija mora na določenih področjih zagotoviti večjo usklajenost, na primer uskladitev ukrepov za zagotavljanje spoštovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin, vključno z dolžino obdobja hrambe podatkov, omejitvijo namena, pa tudi potrebnimi varovalnimi ukrepi za dostop do shranjenih podatkov in varstvom osebnih podatkov.

⁴ Operativne smernice o upoštevanju temeljnih pravic v oceni učinka Komisije, SEC(2011) 567 final z dne 6. maja 2011:

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/operational-guidance_en.pdf.

⁵ Uredba Komisije (EU) št. 1141/2011 o dopolnitvi skupnih osnovnih standardov na področju varovanja v civilnem letalstvu v zvezi z uporabo varnostnih skenerjev na letališčih EU, UL L 293, 11.11.2011, str. 22–23. Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1147/2011 za izvajanje skupnih osnovnih standardov za varnost letalstva v zvezi z uporabo varnostnih skenerjev na letališčih EU, UL L 294, 12.11.2011, str. 7–11.

⁶ Poročilo Komisije: Ocenjevalno poročilo o Direktivi o hrambi podatkov (Direktiva 2006/24/ES), COM(2011) 225 final:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0225:FIN:SL:HTML>.

⁷ Direktiva o hrambi podatkov (2006/24/ES) določa, da morajo države članice ponudnikom javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev ali javnih komunikacijskih omrežij naložiti obveznost, da hranijo podatke o prometu in lokaciji od šestih mesecev do dveh let za namene preiskovanja, odkrivanja in pregona hudih kaznivih dejanj.

Kot je pojasnjeno v strategiji za izvajanje Listine, Komisija zagotavlja, da so njeni predlogi skladni z Listino, pa tudi, da jo države članice upoštevajo pri izvajanju prava EU. V skladu s členom 51 Listine se njene določbe uporabljajo za države članice samo pri njihovem izvajanju prava EU. Ko ne gre za pravo EU, se ne uporabljajo.

Potem ko je Komisija posredovala v zvezi z madžarskim zakonom o medijih in se pri tem poslužila vseh svojih zakonitih pristojnosti za uveljavljanje pravnega reda EU, se je madžarska vlada strinjala, da bo ta zakon spremenila, tako da bo skladen z materialnim pravom EU. Izraženi so bili tudi številni pomisleki v zvezi z drugimi določbami zakona o medijih, ki niso povezane z zakonodajo EU. V takih primerih se temeljne pravice še naprej zagotavljajo na nacionalni ravni v skladu z nacionalnimi ustavnimi ureditvami. V zvezi s tem je treba omeniti, da je to pojasnjeno v odločbi madžarskega ustavnega sodišča z dne 19. decembra, ki navaja, da nekatere določbe madžarskega zakona o medijih neustavno omejujejo svobodo tiska⁸.

Komisija je v letu 2011 posebno pozornost posvetila tudi novi *madžarski ustavi in njenemu izvajanju*, kolikor se navezujeta na vprašanja prava EU. Na junijskem plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta je Komisija poudarila, da morajo ustave vseh držav članic brez razlikovanja odražati in upoštevati evropske vrednote, kot so svoboda, demokracija, enakost, pravna država, človekovo dostojanstvo in spoštovanje človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, kot so določene v členu 2 Pogodbe. Decembra je Komisija izrazila zaskrbljenost, da bi lahko nekatere določbe osnutka zakonodaje kršile pravo EU⁹. Madžarski organi so zadevno zakonodajo sprejeli, ne da bi upoštevali pravne pomisleke Komisije. Zato se je Komisija kot varuhinja pogodb odločila, da bo sprejela ukrepe proti številnim novim določbam madžarske zakonodaje, zlasti v zvezi z neodvisnostjo organa za varstvo podatkov in diskriminatornim učinkom obvezne upokojitvene starosti za sodnike, tožilce in notarje. Poslala je tudi uradni dopis, v katerem je zahtevala dodatne informacije o nekaterih vidikih nove zakonodaje, ki bi lahko vplivali na neodvisnost sodstva¹⁰.

Evropski parlament je imel pomembno vlogo pri spodbujanju pravic in svoboščin, ki so opredeljene v Listini. Posebno pozornost je posvetil svobodi in pluralnosti medijev na Madžarskem¹¹ ter novi madžarski zakonodaji in njenemu izvajanju¹². 16. februarja 2012 je sprejel resolucijo¹³, v kateri madžarsko vlado poziva, naj spoštuje priporočila, ugovore in zahteve Evropske komisije, Sveta Evrope in Beneške komisije, Evropsko komisijo kot

⁸ Podpredsednica Neelie Kroes je izrazila svojo zaskrbljenost tako v dopisih madžarskim organom kot tudi na dvostranskih srečanjih s pristojnim ministrom za pravosodje. Odločba madžarskega ustavnega sodišča z dne 19. decembra 2011, 1746/B/2010: www.mkab.hu/admin/data/file/1146_1746_10.pdf.

⁹ Podpredsednica Komisije Viviane Reding je 12. decembra poslala dopis madžarskemu ministru za pravosodje. Tudi podpredsednika Neelie Kroes in Olli Rehn sta poslala dopisa o pluralnosti medijev oziroma neodvisnosti madžarske centralne banke.

¹⁰ Sporočilo za medije z dne 17. januarja 2012 (IP 12/24): <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/24&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=fr>.

¹¹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. marca 2011 o madžarskem zakonu o medijih: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0094+0+DOC+XML+V0//SL>.

¹² Resolucija z dne 5. julija 2011 o revidirani madžarski ustavi: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0315+0+DOC+XML+V0//EN>.

¹³ Resolucija z dne 16. februarja 2012 o nedavnem političnem dogajanju na Madžarskem: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0053+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>.

varuhinjo pogodb pa poziva, naj pozorno spremlja morebitne spremembe in izvajanje navedenih zakonov ter njihovo skladnost z vsebino in duhom evropskih pogodb.

V vlogi sozakonodajalca je Evropski parlament poudaril vidik temeljnih pravic v zakonodajnih predlogih EU. Odobril je na primer predlog Komisije za spremembo *direktive o zahtevanih pogojih*, ki bo povečal pravice beguncev in upravičencev do subsidiarne zaščite v EU (člena 18 in 19 Listine), ter zagotovil povečanje obsega socialnih pravic delavcev migrantov v nedavno sprejeti direktivi o enotnem dovoljenju¹⁴.

Svet je vložil veliko truda v nadaljnje ukrepe v zvezi s strategijo za izvajanje Listine, zlasti kot sozakonodajalec. Potrdil je, da ima vodilno vlogo pri zagotavljanju učinkovitega izvajanja Listine in se zavezal zagotavljanju, da bodo države članice pri predlogih sprememb k zakonodajnim pobudam Komisije in pripravi lastnih zakonodajnih pobud ocenile njihov učinek na temeljne pravice¹⁵. Ponovno je poudaril, da so vse institucije odgovorne za oceno učinka svojih predlogov in sprememb. V tem oziru se je v skladu z medinstitucionalnim sporazumom o boljši pripravi zakonodaje¹⁶ zavezal oceni učinka svojih vsebinskih sprememb na temeljne pravice. Ta zaveza pomeni spodbudno spremembo prakse Sveta, ki do sedaj ni vključevala posebnega postopka za zagotavljanje skladnosti z Listino. V ta namen je Svet po vzoru Komisije pripravil *smernice*¹⁷ za opredeljevanje in reševanje vprašanj temeljnih pravic, ki se pojavijo pri razpravah o predlogih pripravljanih teles Sveta. Poleg tega je tudi opredelil svoje ukrepe za uporabo Listine¹⁸.

Učinek Listine na sodstvo na nacionalni ravni in ravni EU je že viden. **Sodišče Evropske unije** se v svojih odločbah vedno pogosteje sklicuje na Listino: število odločb, ki v obrazložitvi navajajo Listino, se je od leta 2010 povečalo za več kot 50 %, in sicer s 27 na 42. Tudi nacionalna sodišča se v vprašanjih, ki jih predložijo Sodišču (predhodno odločanje), pogosteje sklicujejo na Listino: od leta 2010 do leta 2011 se je število sklicev povečalo za 50 %, to je z 18 na 27. Nacionalna sodišča so Sodišču predložila zanimiva vprašanja, na primer glede učinka pravice do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča v postopkih za izgon proti državljanom EU, ki temeljijo na občutljivih podatkih, ki jih javni organi nočejo razkriti na javni obravnavi¹⁹. Drugo pomembno vprašanje se nanaša na razmerje med temeljnimi pravicami na nacionalni ravni in temeljnimi pravicami na ravni EU v zadevi v zvezi z uporabo evropskega naloga za prijetje²⁰.

Sodišče EU je izdalo številne temeljne sodbe, ki se sklicujejo na Listino. V sodbi *Test-Achats* je na primer razveljavilo odstopanje v zakonodaji EU s področja enakosti spolov, ki

¹⁴ Direktiva 2011/98/EU o enotnem postopku obravnavanja vloge za enotno dovoljenje za državljane tretjih držav za prebivanje in delo na ozemlju države članice ter o skupnem nizu pravic za delavce iz tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državi članici, UL L 343, 23.12.2011, str. 1–9.

¹⁵ Sklepi Sveta o vlogi Sveta Evropske unije pri zagotavljanju učinkovitega izvajanja Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, z dne 25. februarja 2011: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/119464.pdf

¹⁶ Medinstitucionalni sporazum o boljši pripravi zakonodaje (UL C 321, 31.12.2003, str. 1–5).

¹⁷ Smernice o metodoloških fazah, ki so potrebne za preverjanje združljivosti predlogov pripravljanih teles Sveta s temeljnimi pravicami, z dne 19. maja 2001: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st10/st10140.en11.pdf>

¹⁸ Sklepi Sveta o ukrepih in pobudah Sveta za izvajanje Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, z dne 23. maja 2011: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/122181.pdf

¹⁹ Sodba Sodišča EU, C-300/11, *ZZ proti Secretary of State for the Home Department*, z dne 17. junija 2011.

²⁰ Sodba Sodišča EU, C-399/11, *Stefano Melloni*, z dne 1. oktobra 2011.

zavarovalnicam omogoča, da pri določanju višine posameznih premij in izplačil razlikujejo med moškimi in ženskami²¹. Rzsodilo je, da odstopanje ni skladno s ciljem enakih cen za oba spola iz zadevne zakonodaje, zato tudi ni skladno z Listino. Po odločbi Sodišča je Komisija izdala smernice za uporabo prava EU s področja enakosti spolov v zavarovalništvu²².

Konec leta 2011 je Sodišče izdalo temeljno sodbo o izvajanju *dublinske uredbe* o določitvi države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za azil v EU²³. Sodišče je poudarilo, da so države članice pri določitvi odgovornosti za obravnavanje prošnje za azil dolžne spoštovati Listino. Države članice prosilca za azil ne smejo predati drugi državi članici, če ni mogoče, da ne bi vedele, da sistematične pomanjkljivosti azilnega postopka in pogoji za sprejem pomenijo utemeljene razloge za prepričanje, da bi bil prosilec izpostavljen resnični nevarnosti, da se bo z njim nečloveško ali ponižujoče ravnalo. V Prilogi I k temu poročilu so navedene številne druge pomembne sodbe, na primer sodba, ki pojasnjuje razmerje – v spletnem okolju – med varstvom pravic intelektualne lastnine in drugimi temeljnimi pravicami, na primer svobodnim opravljanjem gospodarskih dejavnosti²⁴, ali sodba, ki obravnava človekovo dostojanstvo v povezavi z možnostjo patentiranja človeških zarodkov, ustvarjenih s terapevtskim kloniranjem²⁵, ali sodba, ki analizira načelo prepovedi diskriminacije na podlagi starosti ob upoštevanju pravice do pogajanja in sklepanja kolektivnih pogodb²⁶.

2.2. Spodbujanje enakosti žensk in moških v EU

Po strategiji Komisije za enakost žensk in moških (2010–2015)²⁷ je Svet sprejel *Evropski pakt za enakost spolov*²⁸. Pakt z vzpostavitvijo tesne povezave s procesom Evropa 2020 ponovno potrjuje zaveze EU za zmanjšanje razlik med spoloma pri zaposlovanju, izobraževanju in socialnem varstvu, pri čemer zagotavlja enako plačilo za enako delo, spodbuja enako udeležbo žensk v postopku odločanja, bojuje pa se tudi proti vsem oblikam nasilja nad ženskami. Ponovno poudarja pomen vključitve vidika spolov v vse politike, vključno z zunanjimi ukrepi EU. Prav tako poudarja, da je *uskladitev poklicnega in družinskega življenja* pogoj za enako udeležbo na trgu dela: razvoj storitev otroškega varstva in dejstvo, da tudi očetje jemljejo starševski dopust, pozitivno vplivata na ponudbo delovne sile za osebe, ki v večji meri skrbijo za otroka in so ponavadi ženske²⁹.

Komisija v skladu z zavezami za spodbujanje enakosti v postopku odločanja, ki jih je sprejela v svoji strategiji za enakost žensk in moških, ter za odpravo neenake zastopanosti spolov na

²¹ Sodba Sodišča EU, C-236/09, *Test-Achats*, z dne 30. aprila 2011.

²² Smernice za uporabo Direktive Sveta 2004/113/ES na področju zavarovanja v skladu s sodbo Sodišča Evropske unije v zadevi C-236/09 (*Test-Achats*), UL C 11, 13.1.2012, str. 1–11.

²³ Sodba Sodišča EU v združenih zadevah C-411/10 in C-493/10, *N.S. proti Secretary of State for the Home Department in M.E. e.a. proti Refugee Applications Commissioner*, z dne 21. decembra 2011.

²⁴ Sodba Sodišča EU v zadevi C-70/10, *Scarlet proti SABAM*, z dne 24. novembra 2011.

²⁵ Sodba Sodišča EU v zadevi C-34/10, *Brüstle proti Greenpeaceu*, 18. oktober 2011.

²⁶ Združeni zadevi C-297/10 in C-298/10, *Hennings in Land Berlin*.

²⁷ Sporočilo Komisije: Strategija za enakost žensk in moških, 2010, COM(2010) 491 final:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:SL:PDF>.

²⁸ Sklepi Sveta o Evropskem paktu za enakost spolov za obdobje 2011–2020, z dne 7. marca 2011: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/119628.pdf.

²⁹ Sklepi Sveta o uskladitvi poklicnega in družinskega življenja glede na demografske spremembe, z dne 17. junija 2011:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/122875.pdf.

vodilnih položajih v zasebnih družbah javno poziva podjetja v EU, ki kotirajo na borzi, naj podpišejo *izjavo o večji zastopanosti žensk v upravah evropskih podjetij* in razvijejo lastne metode za zagotovitev več vodilnih položajev za ženske³⁰. Do leta 2015 naj bi bilo v upravnih odborih največjih evropskih podjetij, ki kotirajo na borzi, zaposlenih 30 % žensk, do leta 2020 pa 40 %.

Komisija je sprejela zakonodajne predloge za naslednji *večletni finančni okvir EU (2014–2020)*³¹. Program za pravice in državljanstvo³² bo spodbujal in ščitil človekove pravice, vključno z načeli nediskriminacije in enakosti žensk in moških. Poleg tega je novi program EU za socialne spremembe in inovacije³³, pripravljen v podporo politik zaposlovanja in socialnih politik v EU, osredotočen izrecno na vprašanja v zvezi s spoli.

V okviru strategije Evropa 2020 je Komisija državam članicam izdala *priporočila o razlikah v plačilu med spoloma, otroškem varstvu in odvrtačalnih davčnih ukrepih za drugi vir prihodka v gospodinjstvu*, da bi okrepili položaj žensk na trgu dela ter do leta 2020 izpolnili cilj povečanja stopnje zaposlenosti žensk in moških v starosti od 20 do 64 let na 75 %. Države članice z ugodnejšo davčno obravnavo za pare z veliko razliko med obema dohodkoma in pare z enim samim dohodkom niso učinkovite z ekonomskega stališča. Podpirajo model gospodinjstva, v katerem ena oseba dela polni delovni čas (ponavadi moški), druga pa krajši delovni čas (ponavadi ženska), zaradi česar naložbe v človeški kapital, zlasti v ženske, niso izkoriščene v polni meri. Z odpravo odvrtačalnih finančnih ukrepov v davčnih in socialnih sistemih ter razvojem storitev otroškega varstva in skrbi za starejše bi se povečala udeležnost žensk na trgu dela v celotnem življenjskem obdobju in zagotovila njihova finančna neodvisnost.

2.3. Pomoč državljanom pri uveljavljanju njihovih pravic

Komisija je prepričana, da so potrebna nadaljnja prizadevanja za obveščanje državljanov o tem, kdaj se Listina uporablja in na koga naj se obrnejo, če so kršene njihove pravice. Nedavna raziskava Eurobarometra³⁴ je pokazala, da sicer vedno več ljudi ve za Listino (64 % leta 2012 v primerjavi z 48 % leta 2007), le malo pa jih ve, kaj Listina sploh je (11 %) in kdaj se uporablja (14 %). **Najbolj negotovi so glede tega, ali se Listina uporablja za vse ukrepe držav članic, vključno z zadevami, ki so v nacionalni pristojnosti.** Listina se ne uporablja v vseh teh primerih, vendar je več kot polovica vprašanih (55 %) mislila, da se. Poleg tega je skoraj četrtina (24 %) vprašanih trdila, da ni res, da morajo države članice Listino upoštevati samo pri izvajanju prava EU, kar še povečuje zmedo.

Raziskava tudi kaže, da bi se vprašani v primeru kršitve njihovih pravic iz Listine najprej obrnili na nacionalna sodišča (21 %), tem pa sledijo varuh človekovih pravic in neodvisni organi (20 %), institucije EU (19 %) ter lokalna policija (19 %). To kaže, da se je po mnenju

³⁰ Izjava o večji zastopanosti žensk v upravah evropskih podjetij:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/reading/pdf/p_sl.pdf

³¹ Podatki o finančnem okviru EU za obdobje 2014–2020 so na voljo na strani:
http://ec.europa.eu/budget/biblio/documents/fin_fwk1420/fin_fwk1420_en.cfm

³² Predlog Uredbe o uvedbi programa za pravice in državljanstvo za obdobje 2014–2020, COM(2011) 758 final:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0758:FIN:sl:PDF>

³³ Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Programu Evropske unije za socialne spremembe in inovacije, COM(2011) 609 final:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0609:SL:NOT>

³⁴ Flash Eurobarometer 340; „Listina Evropske unije o temeljnih pravicah“.

mnogih državljanov **mogoče za pravno varstvo obrniti tudi na institucije EU, enako kot na nacionalna sodišča ali nacionalne organe za človekove pravice.**

Podatki, ki jih je zbrala Komisija, še dodatno pojasnjujejo, kako državljani vlogo institucij EU na področju temeljnih pravic pogosto napačno razumejo. Leta 2011 se je 55 % odstotkov pisem državljanov Komisiji v zvezi s temeljnimi pravicami nanašalo na vprašanja, ki niso v pristojnosti Komisije. Listina EU ne podeljuje splošne pristojnosti za posredovanje v vseh primerih kršitve temeljnih pravic s strani nacionalnih organov. Listino morajo države članice uporabiti le takrat, ko izvršujejo pravo EU. Države članice imajo obširna nacionalna pravila o temeljnih pravicah, za njihovo spoštovanje pa skrbijo nacionalna sodišča³⁵.

Komisija ponovno poudarja, da si institucije in organi EU (zlasti evropski varuh človekovih pravic) ter nacionalni, regionalni in lokalni organi držav članic delijo odgovornost za boljše obveščanje državljanov o Listini in o tem, na koga se lahko obrnejo za pravno varstvo, če so bile njihove pravice kršene. Komisija je v sodelovanju z državami članicami na **Evropskem portalu e-pravosodje**³⁶ objavila nove strani v zvezi s temeljnimi pravicami. Portal zagotavlja informacije o tem, kje se lahko pritožijo državljani, ki menijo, da so bile njihove temeljne pravice kršene. Zagotavlja tudi informacije o nacionalnih sodiščih in organih, ki obravnavajo pritožbe v zvezi s temeljnimi pravicami, na primer nacionalnih varuhov človekovih pravic, nacionalnih organov za človekove pravice in organov, pristojnih za enakost.

Komisija je odločena pomagati državljanom pri uveljavljanju njihovih pravic prek **sodelovanja vseh udeleženih akterjev z ravni EU in nacionalni ravni na več ravneh.** Potreben je tesnejši dialog med različnimi institucijami držav članic, ki imajo ključno vlogo pravosodnega organa pri varovanju temeljnih pravic, poleg tega pa se pozivajo, da obravnavajo pritožbe državljanov, ki menijo, da so bile njihove temeljne pravice kršene. Komisija je 6. oktobra 2011 v sodelovanju z odborom Evropskega parlamenta za peticije organizirala seminar, ki so se ga prvič skupaj udeležili organi, pristojni za enakost, varuhi človekovih pravic, varuhi otrokovih pravic ter evropske in nacionalne institucije za človekove pravice. Seminar je bil osredotočen na to, kako ti organi obravnavajo pritožbe v zvezi s temeljnimi pravicami v praksi. Ta dialog na več ravneh se bo nadaljeval zaradi izmenjave izkušenj z izvajanjem Listine in v zvezi s skupnimi izzivi, s katerimi se soočajo ti organi glede na svoje pristojnosti, neodvisnost in učinkovitost. Zlasti bo proučil, kako spodbujati vse organe, da vzpostavijo državljanom prijazne „kontrolne sezname glede sprejemljivosti“, s pomočjo katerih bodo posamezniki, ki se želijo pritožiti, lahko presodili, ali bo njihov primer obravnaval zadevni organ. Taki sistemi so se že izkazali za zelo koristne v primeru **evropskega varuha človekovih pravic**, ki ima na svojem spletišču interaktiven vodič v vseh 23 uradnih jezikih EU, da lahko državljani hitro ugotovijo, na kateri organ se je najbolje obrniti s pritožbo v zvezi z nepravilnostmi. Na 80 % od 22 000 poizvedb, prejetih v letu 2011, bi bilo mogoče odgovoriti s tem interaktivnim vodičem. Pomembno je sodelovanje z Agencijo Evropske unije za temeljne pravice za vzpostavitev državljanom prijaznih kontrolnih seznamov glede „sprejemljivosti“, saj Agencija načrtuje vzpostavitev uporabniku prijaznih orodij, ki bodo državljanom v pomoč, ko bodo želeli vložiti pritožbo zaradi kršitve njihovih temeljnih pravic.

³⁵ Tudi ameriški „Bill of Rights“ se je sprva uporabljal samo na zvezni ravni.

³⁶ Evropski portal e-pravosodje je na voljo na: <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:X9Gh9OclREYJ:https://e-justice.europa.eu/home.do%3Faction%3Dhome+e+justice&cd=2&hl=en&ct=clnk>

3. NAJPOMEMBNEJŠI DOSEŽKI LETA 2011

Komisija izvaja strogo politiko zagotavljanja učinkovitega izvajanja Listine na velikem številu področij, ki jih ureja pravo EU. Priloga k temu poročilu navaja mnogo primerov uporabe Listine v zvezi s pravicami, na katere se nanaša šest naslovov Listine (Dostojanstvo, Svoboda, Enakost, Solidarnost, Pravice državljanov in Sodno varstvo), vključno s pomembnimi koraki za pripravo predlogov za nove predpise EU o varstvu podatkov, ki bodo predstavljeni v letu 2012.

Izven področja tega poročila je ena od prednostnih nalog EU tudi spodbujanje človekovih pravic v tretjih državah. To sta potrdila tudi Komisija ter visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko v skupnem sporočilu o človekovih pravicah in demokraciji v središču zunanjega delovanja EU, sprejetem 12. decembra 2011³⁷, pa tudi v dveh sporočilih o razvojni politiki EU³⁸. Varstvo človekovih pravic je ena od pomembnejših prednostnih nalog tudi v procesu širitve EU, zato se bo njegov pomen med pogajanja za pristop še okrepil.

Države članice EU Listina zavezuje pri izvajanju prava EU. Vendar pa ni dovolj podatkov o prizadevanjih za zagotavljanje učinkovitega izvajanja Listine. Komisija si bo v prihodnjih letnih poročilih o uporabi Listine prizadevala za beleženje napredka v tem pogledu.

3.1. Nova dinamika uveljavljanja pravice državljanov do prostega gibanja

Mobilnost oseb v EU je zaradi upadanja števila prebivalstva in velikih neravnovesij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela v različnih delih EU ključnega pomena za gospodarsko rast v Evropi. Hkrati je prosto gibanje študentov, turistov, delavcev in njihovih družin po državah članicah pomemben evropski dosežek in praktičen izraz vzajemnega spoštovanja, odprtosti in tolerance kot ključnih vrednot Evropske unije. Zato je Komisija izvajala **strogo politiko izvrševanja**, da bi dosegla popoln in pravilen prenos in uporabo predpisov EU v zvezi s prostim gibanjem³⁹ v vsej Evropski uniji. Kot rezultat te politike je večina držav članic spremenila svojo zakonodajo ali napovedala, da namerava to storiti. Komisija je nadaljevala sodelovanje s preostalimi državami, da bi razrešila še preostala vprašanja, po potrebi tudi v postopkih za ugotavljanje kršitev.

Hkrati je Komisija zavzela trdno stališče, da bi zagotovila, da bodo države članice spoštovale načelo **nediskriminacije** in druge varovalne ukrepe, ki izhajajo iz pravil EU v zvezi s prostim gibanjem v korist vseh državljanov EU. V zvezi s tem je Komisija izrazila pomisleke o načrtih glede delovnih migracij, ki jih je naznanila nizozemska vlada, prav tako pa se dogovarja z ustreznimi organi držav članic, da bi zagotovila popolno skladnost vseh morebitnih ukrepov s pravom EU.

³⁷ Skupno sporočilo Evropske komisije ter visoke predstavnice Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko: Človekove pravice in demokracija v središču zunanjega delovanja EU – za učinkovitejši pristop, 12.12.2011, COM(2011) 886 final:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0886:FIN:SL:PDF>.

³⁸ Sporočilo Komisije: Povečanje učinka razvojne politike EU: agenda za spremembe (COM(2011) 637 final); Sporočilo Komisije: Prihodnji pristop k proračunski podpori EU za tretje države, COM(2011) 638 final:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0637:FIN:SL:PDF>;

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0638:FIN:SL:PDF>.

³⁹ Direktiva Sveta 2004/38/ES o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, UL L 158, 30.4.2004, str. 77–123.

Francoski ustavni svet je marca 2011 sprejel odločbo v zvezi z deložacijo nezakonitih stanovanjskih skupnosti⁴⁰. Komisija se pri svojem posredovanju poleti 2010 tega vprašanja ni dotaknila⁴¹, saj take deložacije ne zadevajo izgon državljanov EU iz države članice in zato tudi ne ustavne pravice do prostega gibanja. Sodišče je za neustavne razglasilo nekatere pravne določbe, ki francoskim organom omogočajo, da izvajajo nujne deložacije v katerem koli letnem času, ne da bi upoštevali osebne ali družinske okoliščine posameznikov. Ta odločba potrjuje, da se temeljne pravice še naprej uveljavljajo na nacionalni ravni, zlasti prek sodišč, tudi kadar se pravo EU ne uporablja.

V maju 2011 je imela Komisija intenzivne pogovore z dansko vlado o njenih načrtih, da uvede strožje **kontrole na notranji meji EU**. V oktobru 2011 je danska vlada napovedala, da ne bo izvedla svojih načrtov in da se bodo carinske kontrole izvajale v skladu s pravili EU v zvezi s prostim gibanjem in schengenskim pravnim redom.

Komisija je kontaktirala danske organe tudi v zvezi s spremembami danskega zakona o tujcih, ki je začel veljati julija 2011. Njihov namen je pooprčiti predpise o **izgonu tujcev**, vključno z državljani EU, zato se pojavljajo resni pomisleki glede njihove skladnosti z direktivo o prostem gibanju. Če odgovor danskih organov ne bo zadovoljiv, se Komisija ne bo obotavljala uporabiti svojih pristojnosti, ki ji jih podeljuje Pogodba.

3.2. Spodbujanje otrokovih pravic

Komisija je februarja 2011 sprejela **Agendo EU za otrokove pravice**⁴². Njen namen je uresničevati otrokove pravice iz Listine in Konvencije ZN o otrokovih pravicah s pomočjo celostnega programa ukrepov za obdobje 2011–2014. Agenda EU opredeljuje 11 konkretnih ukrepov, ki bodo prispevali k učinkovitemu izvajanju in varstvu otrokovih pravic. V okviru tega celostnega pristopa k otrokovim pravicam je Komisija dala prednost prizadevanjem, da se zagotovi pravosodni sistem, ki bo bolj prilagojen otrokom in bolj prijazen do njih. Komisija je tudi določila prednostne naloge za zaščito otrok, kadar so ranljivi, in pri zunanjih ukrepih EU. Komisija je v okviru tega programa ukrepov pripravila tudi enotno vstopno točko za otroke na spletu, Kotiček za otroke⁴³, kjer je mogoče najti otroku prijazna besedila, igre in kvize, s pomočjo katerih se lahko otroci seznanijo s svojimi pravicami.

EU je sprejela nova pravila o **boju proti spolni zlorabi in spolnem izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji**⁴⁴, da bi olajšala boj proti kaznivim dejanjem zoper otroke z ukrepanjem na različnih področjih. Novi predpisi številne oblike spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja opredeljujejo kot kazniva dejanja, zajeti pa so tudi novi pojavi, ki jih je omogočil internet, kot so zapeljevanje otrok, spremljanje otroške pornografije s spletno kamero ali ogledovanje gradiva z zlorabo otrok na spletu.

⁴⁰ Francoski ustavni svet, odločba št. 2011-625 DC z dne 10. marca 2011:

<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/download/2011625DCen2010625dc.pdf>

⁴¹ Glej Poročilo o izvajanju Listine Evropske unije iz leta 2010, str. 10:

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/annual_report_2010_sl.pdf

⁴² Sporočilo Komisije: Agenda EU za otrokove pravice, COM(2011) 60 final: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0060:FIN:SL:PDF>.

⁴³ Na voljo na naslovu: http://europa.eu/kids-corner/index_sl.htm.

⁴⁴ Direktiva o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji in nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2004/68/PNZ:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/sl/11/pe00/pe00051.sl11.pdf>

Komisija bo še naprej zagotavljala podporo za vzpostavitev in delovanje orodij za pomoč izginulim ali ugrabljenim otrokom, in sicer **116 000 odprtih telefonskih števil** za izginule otroke in sisteme za opozarjanje o izginotju otrok. Da bodo odprte telefonske številke postale operativne in splošno poznane v EU bodo potrebna usklajena prizadevanja nekaterih držav članic⁴⁵. Komisija si bo to še naprej prizadevala uresničiti.

Začetek veljavnosti **Haaške konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok**⁴⁶ v Rusiji in ukrepi, ki jih je sprejela Japonska v pripravah na pristop h konvenciji, pomembno prispevajo k zaščiti otrok v EU ob ugrabitvah. Komisija je predložila predloge za zagotovitev skladnosti pri uporabi konvencije v EU in tretjih državah, ki so pristopile k njej v zadnjih letih⁴⁷.

3.3. Okrepitev pravic žrtev in procesnih pravic

Komisija je predlagala nov niz pravnih aktov, da bodo **žrtve obravnavane s spoštovanjem in dostojanstvom**, da bodo deležne varstva in podpore za svojo fizično integriteto in lastnino ter da bodo imele dostop do sodnega varstva in nadomestila. Predlagana nova pravila⁴⁸ so ustrezno posvečena žrtvam s posebnimi potrebami, na primer otrokom. Komisija si je poleg tega prizadevala za nadaljnjo zaščito žrtev nasilja (na primer nasilja v družini) pred storilcem, kadar potujejo v EU⁴⁹. Novi predpisi bodo tudi zagotovili, da pravica do obrambe ne bo ogrožena. Direktiva o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej določa velik obseg pravic žrtev v kazenskem postopku, tudi na področju pomoči žrtvam in njihove zaščite, pa tudi pravic otrok, žrtev trgovine z ljudmi⁵⁰.

Dosežen je bil velik napredek pri sprejetju predlogov Komisije za **okrepitev procesnih pravic osumljencev**. Evropski parlament in Svet sta sprejela nov niz predpisov, ki osumljencem kaznivega dejanja zagotavljajo, da so obveščeni o svojih pravicah v jeziku, ki ga razumejo. Vsi, ki jim bo odvzeta prostost, bodo morali biti o svojih pravicah obveščeni s t. i. pismom o pravicah. Komisija je predložila tudi predlog za nove predpise EU, ki med drugim zagotavljajo dostop do odvetnika vse od začetnih faz policijskega zaslišanja do konca kazenskega postopka⁵¹. Komisija je v EU začela javno posvetovanje o vprašanjih v zvezi s pridržanjem, da bi proučila možnost uvedbe podobnih standardov zaščite v vsej EU⁵².

⁴⁵ Odprte številke morajo še postati operativne v Avstriji, Bolgariji, na Cipru, v Češki republiki, na Finskem, Irskem, v Latviji, Litvi, Luksemburgu in na Švedskem.

⁴⁶ Haaška konvencija z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=24.

⁴⁷ Albanija, Andora, Armenija, Gabon, Maroko, Rusija, Sejšeli in Singapur.

⁴⁸ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj, COM(2011) 275:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0275:FIN:SL:PDF>.

Sporočilo Komisije: Krepitev pravic žrtev v EU, COM(2011) 274 final: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0274:FIN:SL:PDF>.

⁴⁹ Predlog Uredbe o vzajemnem priznanju zaščitnih ukrepov v civilnih zadevah, COM(2011) 276: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0276:FIN:SL:PDF>.

⁵⁰ Direktiva 2011/36/EU o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ, UL L 101, 15.4.2011, str. 1–11.

⁵¹ Predlog Direktive o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in pravici do komunikacije v primeru prijeteja, COM(2011) 326:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0326:FIN:SL:PDF>.

⁵² Zelena knjiga: Krepitev medsebojnega zaupanja na evropskem pravosodnem območju – Zelena knjiga o izvajanju kazenskopravne zakonodaje EU na področju pripora, COM(2011) 327: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0327:FIN:SL:PDF>.

3.4. Boj proti ksenofobnemu in rasističnemu sovražnemu govoru

Evropski parlament je izrazil zaskrbljenost zaradi pojavljanja ksenofobnega in rasističnega sovražnega govora in kaznivih dejanj v državah članicah EU ob različnih priložnostih. V skladu s poročilom za leto 2011 Agencije Evropske unije za temeljne pravice je „10 od 12 držav članic, ki objavijo dovolj podatkov o kaznivih dejanjih, povezanih z rasizmom, da je mogoča analiza trendov, zabeležilo **naraščanje števila takih kaznivih dejanj**“⁵³ v obdobju 2000–2009.

V odgovor na pomisleke Evropskega parlamenta je **Komisija ponovno strogo obsodila vse oblike in pojave ksenofobije in rasizma**. Ponovno je poudarila, da morajo javni organi jasno obsoditi tako ravnanje in se aktivno boriti proti njemu. Kakršne koli izjave, ki povezujejo kriminaliteto z določeno nacionalnostjo, stigmatizirajo to nacionalnost in podžigajo ksenofobijo, zato niso skladne z načeli človekovega dostojanstva, enakosti in spoštovanja temeljnih pravic, na katerih temelji EU.

Komisija je odločena zagotavljati skladnost nacionalnih zakonov s **pravom EU, ki prepoveduje rasističen in ksenofoben sovražni govor in kazniva dejanja**⁵⁴. Do konca leta je 22 držav članic Komisiji sporočilo svoje nacionalne zakone, namenjene kaznovanju rasističnega in ksenofobnega sovražnega govora. Od Belgije, Estonije, Grčije, Španije in Poljske ni Komisija prejela nobenih obvestil o izvedbenih ukrepih. Komisija bo v letu 2012 proučila obvestila, da bi preverila skladnost nacionalnih zakonov s pravom EU. To si bo prizadevala dopolniti z rednim dialogom med državami članicami o spremljanju organiziranega razširjanja rasizma in sovražnega govora, na primer prek spletišč z rasistično vsebino, da bi okrepila osnovo za skupno analizo in poročanje o takih pojavih, zlasti kadar vključujejo čezmejno razsežnost.

Diskriminacija na podlagi rase ali narodnosti je v pravu EU prepovedana, Komisija pa je zavezana zagotavljati, da države članice to spoštujejo. Postopki proti štirim državam članicam zaradi neskladnosti s temi pravnimi zahtevami so bili ustavljeni, saj so uskladile svoje nacionalne zakone. Komisija bo nadaljevala svoja prizadevanja s tremi državami članicami, proti katerim so postopki še v teku⁵⁵.

Komisija je v Evropskem programu za vključevanje državljanov tretjih držav⁵⁶ ponovno potrdila potrebo po pozitivnem pristopu k raznolikosti in enaki obravnavi. Okrepiti bi bilo treba prizadevanja za boj proti diskriminaciji in migrantom zagotoviti instrumente, da se seznanijo s temeljnimi vrednotami EU in njenih držav članic.

EU je s sporočilom Komisije „Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020“⁵⁷ storila velik korak k **spodbujanju vključenosti Romov v družbenem in**

⁵³ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, „Temeljne pravice: izzivi in dosežki v letu 2010“, junij 2011, str. 127: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/annual-report-2011_EN.pdf.

⁵⁴ Okvirni Sklep Sveta 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi, UL L 328, 6.12.2008.

⁵⁵ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22–26).

⁵⁶ Sporočilo Komisije: Evropski program za vključevanje državljanov tretjih držav, COM(2011) 455 final: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0455:FIN:SL:PDF>.

⁵⁷ Sporočilo Komisije: Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020, COM(2011) 173 final: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0173:FIN:SL:PDF>.

gospodarskem življenju. Ta okvir EU države članice poziva, da pripravijo ali revidirajo svoje nacionalne strategije za vključevanje Romov v skladu s cilji EU, kot so opredeljeni v njem, ter jih do decembra 2011 predstavijo Komisiji. Okvir EU je podprl tudi Evropski svet⁵⁸, Evropski parlament pa ga je pozdravil.

EU je finančno podprla ukrepe civilne družbe in nacionalne politike za boj proti diskriminaciji, spodbujanje enakosti in izboljšanje pravnih sredstev v zvezi z rasističnim govorom in kaznivimi dejanji⁵⁹. Komisija podpira tudi **Agencijo Evropske unije za temeljne pravice** pri zbiranju podatkov o razmerah na področju temeljnih pravic, rasizma in diskriminacije v državah članicah. Agencija je objavila več študij in priročnikov, na primer o vlogi spominskih obeležij žrtvam holokavsta pri izobraževanju na področju človekovih pravic, položaju antisemitizma v EU, evropskem pravu o nediskriminaciji, večplastni diskriminaciji in zaščiti manjšin v EU.

3.5. Prispevanje h konkurenčnosti EU

Listina je služila za orientacijo pri oblikovanju pobud EU za spodbujanje rasti. Številni ukrepi EU so bili ocenjeni v luči **pravice do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča** (člen 47 Listine). To je pomembna pravica za vse državljane, pa tudi za uveljavljanje gospodarskega prava EU, ki prispeva k rasti. Podjetjem zagotavlja, da lahko učinkovito ohranjajo pravice, ki jim jih podeljuje zakonodaja EU, poleg tega pa ščiti pred protipravnim ravnanjem in samovoljo nadzornih organov. Komisija je številne ukrepe EU ocenila v luči pravice do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča. Med temi ukrepi je bila tudi predlagana zakonodaja v zvezi s trgi finančnih instrumentov, zlorabo trga, preglednostjo finančnih trgov, obveznimi revizijami, poklicnimi kvalifikacijami in alternativnim reševanjem sporov za potrošnike.

V letu 2011 je bila pravica do učinkovitega pravnega sredstva **največkrat citirana pravica v odločbah Sodišča Evropske unije**, ki so se sklicevale na Listino; omenjena je bila v tretjini teh odločb. Pravica do učinkovitega pravnega sredstva zahteva neodvisno, nepristransko in v celoti delujoče sodstvo.

Za konkurenčnost EU je posebej pomembna **svoboda gospodarske pobude** (člen 16 Listine), zato jo je Komisija ustrezno upoštevala pri pripravi nove zakonodaje o trgih finančnih instrumentov, zavarovalnem posredovanju, bonitetnih agencijah in nadzornih napravah v cestnem prometu (tahograf). Svoboda gospodarske pobude je bila ključnega pomena tudi pri pripravi predloga o skupnem evropskem prodajnem pravu, namenjenega odstranjevanju ovir, ki nastanejo zaradi razlik v nacionalnih pogodbenih predpisih⁶⁰. Sodišče je pomen svobode gospodarske dejavnosti poudarilo v temeljnih sodbah v zadevah *Scarlet*⁶¹ in *Sabam*⁶². Odločilo je, da bi obveznost za ponudnike internetnega dostopa ali storitev gostovanja, da

⁵⁸ Sklepi Evropskega sveta z dne 24. junija 2011: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/123075.pdf.

⁵⁹ Leta 2011 se je na primer več kot 20 projektov, ki se ukvarjajo z rasizmom ali ksenofobijo ali spodbujajo raznolikost in strpnost, financiralo iz programa „Temeljne pravice in državljanstvo“, in sicer v višini več kot 9,5 milijonov eurov. Več informacij o programu lahko najdete na naslovu: http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/fundamental-citizenship/index_en.htm

⁶⁰ Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem evropskem prodajnem pravu, COM(2011) 635 final: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:SL:PDF>.

⁶¹ Zadeva C-70/10, *Scarlet proti SABAM*, 24.11.2011.

⁶² Zadeva C-360/10, *SABAM proti Netlog*, 16.2.2012.

zaradi preprečevanja kršitev pravic intelektualne lastnine namestijo sistem za filtriranje, za ponudnike pomenila kršitev svobode gospodarske pobude, za njihove stranke pa kršitev pravice do varstva osebnih podatkov ter svobode sprejemanja in širjenja informacij. Ti sodbi poudarjata pomen upoštevanja *vseh* temeljnih pravic, na katere se nanaša določeni ukrep, da se zagotovi njegova skladnost v *vse*mi temi pravicami.

Komisija je v več pobudah posebno pozornost posvetila lastninski pravici (člen 17 Listine), ki zagotavlja **varstvo intelektualne lastnine**. Komisija je predstavila sporočilo o enotnem trgu na področju varstva pravic intelektualne lastnine⁶³, v katerem je napovedala več pobud, tudi morebitni pregled zakonodaje EU na področju uveljavljanja pravic intelektualne lastnine, zlasti kar zadeva piratstvo na internetu. Komisija je napovedala, da bo za tak pregled potrebna ocena učinka v zvezi z lastninsko pravico, pa tudi pravicami do zasebnega življenja, varstva osebnih podatkov, svobode izražanja in obveščanja ter pravico do učinkovitega pravnega sredstva. Kot je pojasnjeno v strategiji za izvajanje Listine, poudarjanje vidikov potencialnih temeljnih pravic v postopku priprave predlogov spodbuja prispevke, ki bodo vključeni v oceno učinka pregleda.

3.6. Ključni ukrepi za pristop EU k Evropski konvenciji o človekovih pravicah

Komisija je sprejela konkretne ukrepe za izpolnitev zahteve iz Lizbonske pogodbe, da mora EU pristopiti k Evropski konvenciji o človekovih pravicah. Komisija je sklenila tehnična pogajanja o pristopu s strokovnjaki držav članic Sveta Evrope, ki so sedanje pogodbenice konvencije. Svet trenutno proučuje osnutek pristopnega sporazuma, ki je bil pripravljen junija 2011.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

V letu 2011 je EU sprejela konkretne ukrepe za učinkovito izvajanje Listine. Ta prizadevanja so državljanom omogočila uveljavljanje temeljnih pravic v zadevah v zvezi s pravom EU.

Zlasti v času gospodarske krize je stabilno pravno okolje na podlagi pravne države in spoštovanja temeljnih pravic najboljše zagotovilo za zaupanje državljanov, partnerjev in vlagateljev. Komisija je prepričana, da morajo vse institucije EU, države članice in zainteresirane strani še naprej sodelovati pri izvajanju Listine.

⁶³ Sporočilo Komisije: Enotni trg na področju varstva pravic intelektualne lastnine – Spodbujanje ustvarjalnosti in inovacij za zagotavljanje ekonomske rasti, kakovostnih delovnih mest in vrhunskih proizvodov in storitev v Evropi.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0287:FIN:SL:PDF>.